

НАСТАВНА
ПРОГРАМА

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА

І ГОДИНА

Скопје, јуни 2013 година

СРЕДНО СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ СО
ТРИГОЛИШНО ТРАЕЊЕ

I. ВОВЕД **(Основни податоци за наставниот предмет)**

Наставниот предмет македонски јазик и литература ги опфаќа програмските подрачја Јазик и Литература. Преку овој наставен предмет учениците треба да ги усвојат основните знаења од јазик и успешно да ги применуваат. Во подрачјето Литература се создаваат услови да се практикуваат знаењата од подрачјето Јазик.

Одредени наставни содржиниво секоја година се во насока на развивање на конкретни вештини и знаења преку практична примена.

Назив на наставниот предмет: македонски јазик и литература

Вид на средно образование: стручно

Година на изучување на наставниот предмет: прва година

Број на часови на наставниот предмет:

- Број на часови неделно: 3 часа
- Број на часови годишно: 108 часа

Статус на наставниот предмет: задолжителен

II. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ (од I до III година)

Ученикот/ученичката:

- да ги проширува и продлабочува знаењата за македонскиот литературен јазик како основно средство за комуникација;
- да се оспособува за самостојно усно и писмено изразување, за сфаќање, доживување и толкување на литературните и на другите текстови;
- да ги развива и да ги поттикнува индивидуалните способности за самостојно критичко и творечко комуницирање со литературниот текст;
- да ја развива и да ја зацврстува свеста за значењето на македонскиот литературен јазик како најкарактеристичен белег на националниот идентитет и припадност на македонската јазична заедница,
- да развива и да стекнува способности и вештини во комуникацијата, во правец на меѓусебно почитување и разбирање на луѓето и народите и нивните литературни, културни и научни придобивки и вредности;
- да се здобие со трајни и функционални знаења;
- да се оспособи за реализирање на целите на наставата во предвидената наставна година и на конкретните цели.

III. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО I ГОДИНА

Ученикот/ученичката:

- да се стекне со знаења од областа на историскиот развој на македонскиот јазик;
- да ги усвојува и применува правописните правила на македонскиот стандарден јазик;
- да усвојува содржини, поими и правила од фонетика и правилно да ги применува во усната и писмената комуникација;
- да ги применува правилата за акцентирање при усното изразување;
- да ги разликува и применува различните интерпукциски и правописни знаци;
- да се оспособи за писмена комуникација со текстови од практично-професионална комуникација;
- да се оспособи за доживување и разбирање на литературата како уметност на зборот, историскиот развој на литературата преку претставници;
- да се запознаат со основните елементи на литературниот израз и да се добиваат со знаења за светските и националните литературни остварувања и знаења за периодите и процесите во литературната историја;
- да се запознаат со литературните видови и родови и нивните карактеристики;
- да одбираат податоци, факти и да умеат да ги интерпретираат;
- да можат да анализираат и интерпретираат дела од историскиот развој на литературата;
- да здобие говорни способности читање, кажување, раскажување, известување, опишување;
- да умее да истражува на дадена тема, да селектира материјал и да го организира во артикулиран текст со правилна техничка организација.

IV. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Програмско подрачје: ЈАЗИК			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> -да ги наведува основните податоци за потеклото на македонскиот јазик и неговата припадност во групата словенски јазици; -да ги идентификува особеностите (заедничките карактеристики) на јазиците од јужнословенската група јазици; -да ги воочи разликите во писмото кое го употребуваат јужнословенската група јазици; 	<p>Историски развој на македонскиот јазик Македонскиот јазик во групата на словенски јазици</p>	<p>Семејство на словенски јазици Групи словенски јазици Јужнословенска група јазици</p>	<p>Слушање кус текст на јазиците од јужнословенската група на јазици. Насочувачки прашања за откривање на заедничките особености и разликите на јазиците. Пишување на иста реченица на различен јазик и различно писмо.</p>
<p>-да го опише историскиот развој на</p>	<p>Јазикот на словенската писменост</p>	<p>Глаголица</p>	<p>ЗСНУ табела (знам,</p>

<p>словенската писменост од првото словенско писмо (глаголица) до варијантите на црковнословенскиот јазик; -да набројува историски факти од развојот на словенската писменост; -да ги именува азбуките на старословенскиот јазик; -да ја согледа улогата на македонската варијанта во чувањето на националната свест на Македонците;</p> <p>-да ги именува и опишува средновековните школи на територијата на Македонија, нивна периодизацијата и јазичните одлики; -да ги споредува и категоризира книжевните школи на територијата на Македонија (Охридската и Лесновската); -да ги именува книжевните споменици кои потекнуваат од изучените книжевни школи;</p> <p>-да се запознае со функцијата на народниот јазик од 14 до 16 век, употребата на народниот јазик во грамотите и дамаскините;</p>	<p>Средновековни книжевни школи во Македонија</p> <p>Ширење на народниот јазик</p>	<p>Кирилица Старословенски јазик Црковнословенски јазик, Македонска варијанта на црковнословенскиот јазик</p> <p>Охридска книжевна школа Кратовска книжевна школа скрипториум Св. Јован Бигорски Лесновски манастир</p> <p>Дамаскини, грамоти Јазикот на Пејчиновиќ,</p>	<p>сакам да знам, научив) Текстови за илустрација за јазичните промени.</p> <p>Истражување на Интернет и во литература (книги) за книжевните школи.</p> <p>Текстови преку кои ќе се илустрира она за кое се зборува (грамота,</p>
---	--	--	--

<p>-да ги дефинира поимите грамота и дамаскин; -да ја сфати улогата на Пејчиновиќ, Крчовски во оформувањето на македонскиот литературен јазик; -да ги воочи јазичните особености на делата на Пејчиновиќ и Крчовски преку споредување на јазикот од делата; -да ја знае улогата на првите печатници во развојот на македонскиот јазик;</p>		<p>Крчовски, Џинот Солунската печатница</p>	<p>дамаскин). Извадоци од делата на посочените автори за да ги воочат особеностите на јазикот (може и компјутерска презентација). Примена на грозд техника, семантичка мапа (се почнува од централен поим и од него се шири со други поими кои се појаснуваат).</p>
<p>-да го опише општествено-историскиот контекст во развојот на македонскиот литературен јазик; -да ја сфати борбата на македонскиот народ за слобода на верски, културен и национален план; -да ги толкува гледиштата на македонските интелектуалци по</p>	<p>Македонското јазично прашање на преминот од XIX во XX век</p>	<p>Јазикот на македонските автори (К. Миладинов, Р. Жинзифов, Г. Прличев) Учебничарска дејност-Лозарите</p>	<p>Се води дискусија за поделеноста на ставовите за јазикот. Текстови (извадоци) од посочените автори преку кои ќе се</p>

<p>прашањето за избор на дијалектна основа на македонскиот стандарден јазик; -да ја разбере улогата на учителската и учебникарската дејност во развојот на јазикот; -да ги именува одликите на јазикот кој го употребувале македонските писатели во втората половина на 19 век; -да го знае местото на македонските народни говори во развојот на македонскиот писмен јазик; -да ги објаснува ставовите и активностите на Лозарите за развојот на македонскиот јазик.</p>			<p>воочат јазичните разлики и ставови Преку Венов дијаграм да се нагласат заедничките елементи во јазикот на македонските дејци (учебникари, собирачи, писатели).</p>
<p>-да ги именува основните био-библиографски податоци за К. П. Мисирков; -да ги толкува ставовите на Мисирков за македонскиот стандарден јазик од различна временска дистанца; -да ги споредува ставовите на Мисирков за македонскиот јазик со ставовите на другите македонски интелектуалци по прашањето за јазикот;</p>	<p>Крсте Петков Мисирков– био-библиографски податоци и неговите погледи за македонскиот литературен јазик („За македонските работи-Неколку зборои за македонскиот литературен јазик“)</p>	<p>Централно македонско наречје Македонски правопис Македонска литература</p>	<p>Истражување за био-библиографските податоци за Мисирков. Индивидуално читање на петтата статија. Интерпретација на петтата статија</p>

<p>- да ја анализира статијата Неколку зборои за македонскиот литературен јазик;</p> <p>-да се запознае со македонското јазично прашање во периодот меѓу двете светски војни, територијалната поделеност на Македонија и аспирациите на соседите;</p>	<p>Македонскиот јазик меѓу двете светски војни</p> <p>Македонскиот јазик во текот на НОВ и</p>	<p>Егејска, Пиринска, Вардарска Македонија</p>	<p>преку колона со двоен запис (на едната страна авторовата мисла, а на другата толкување од ученикот). Дебата по прашањето за значењето на јазикот за еден народ</p> <p>Илустрации и примери за воочување на состојбите. Грозд техника за сумирање на периодот и Венов дијаграм за потенцирање на заедничките состојби на трите територии на Македонија.</p>
---	--	--	---

<p>-да се здобие со информации за употребата на народните говори во печатот во текот на НОВ и стремежот за надминување на дијалектните разлики;</p> <p>-да знае што претставува кодификацијата на македонскиот правопис;</p> <p>-да умеа да го дефинира поимот фонетика;</p> <p>-да прави разлика меѓу фонетика и фонологија;</p> <p>-да ја знае разликата меѓу глас, фонема и буква;</p> <p>-да ја знае поделбата на гласовите во македонскиот фонолошки систем;</p> <p>-да ги разликува самогласките од согласките;</p> <p>-да го определи местото на самогласното р;</p> <p>-да може да ги одделува звучните од беззвучните согласки;</p>	<p>по Втората светска војна</p> <p>Фонетика и фонологија</p> <p>Фонетика и фонологија, глас, фонема</p> <p>Поделба на гласовите (самогласки и согласки)</p> <p>Гласовни промени</p>	<p>Кодификација</p> <p>Правопис</p> <p>Глас</p> <p>Фонема</p> <p>Буква</p> <p>Самогласки, согласки, звучни, беззвучни согласки</p> <p>самогласно р</p>	<p>Грозд техника за сумирање на периодот.</p> <p>Вежби преку кои ќе ја воочи разликата меѓу изучените поими.</p> <p>Изработка на графикон (шема, табела) за поделбата на гласовите.</p> <p>Вежби за слоготворната функција на самогласките и вежби за поделба на зборовите на</p>
--	---	--	---

<p>-да ги сфати причините за гласовните промени; -да ги разликува и препознава (едначење по звучност, елизија, обезучување, редување); -да ги толкува настанатите гласовни промени; -да ги применува гласовните промени;</p> <p>-да разликува зборови со и без акцент; -да ги сфати правилата на македонскиот акцентски систем; -да ги знае правилата на третосложното акцентирање и неговите отстапки; -да ги применува правилата на</p>	<p>Акцент Акцент - општи карактеристики, акцентот на македонскиот јазик, отстапување од третосложниот акцент</p> <p>Акцентот кај туѓите зборови</p>	<p>Едначење по звучност, елизија, обезучување, редување</p> <p>Акцентогени, неакцентогени зборови (клитики) Определен, третосложен, динамичен акцент Отстапувања од третосложното акцентирање</p>	<p>слогови.</p> <p>Вежби за илустрација на гласовните промени (говорна и пишувана форма). Вежби за примена на стекнатите знаења. Вежби со намерни грешки во кои учениците ќе треба да ги коригираат и објаснат грешките. Вежби за отстапувањето од едначењето по звучност.</p> <p>Говорни вежби за правилно и неправилно акцентирање на зборовите со потенцирање на</p>
---	--	---	---

<p>македонскиот акцентски систем;</p> <p>-да ги именува правилата на акцентирање на туѓите зборови; -да ги илустрира правилата со примери; -да го применува акцентот во конкретни ситуации;</p> <p>-да умее да го дефинира поимот акцентска</p>	<p>Акцентски целисти</p> <p>Правопис и правоговор. Правопис на согласките</p>	<p>Двојно акцентирање, Акцент на првиот, вториот и третиот слог</p> <p>Полнозначни зборови Клитики Проклитики Енклитики</p>	<p>грешното акцентирање Вежби за акцентирање на зборовите. Вежби за акцентско izdelување. Вежби за izdelување на акцентогени, неакцентогени зборови.</p> <p>Вежби за потенцирање на зборовите од странско потекло кои не се подведуваат на македонскиот акцент и оние со двоен акцент. Вежби за зборови од туѓо потекло кои се</p>
---	--	---	--

<p>целост и неговото значење за говорната форма на јазикот; -да опише како се образува и како се акцентира акцентската целост; -да ги споредува различни видови акцентски целисти; -да ги применува различните видови акцентски целисти;</p> <p>-да ги дефинира поимите правопис и правоговор; - да ја дефинира нивната улога во науката за јазикот; - да ги именува и применува правописните правила на согласките ј, ќ, Ѓ, л, љ; -да ги применува правилата на македонскиот правопис;</p>	<p>Слеано и разделено пишување на зборовите</p> <p>Делење на зборот од крајот на редот</p>	<p>Правопис, правоговор Правопис на согласките ј, ќ, Ѓ, л, љ</p> <p>Сложенки Полусложенки Одделно пишување</p>	<p>акцентираат на првиот, вториот и третиот слог од крајот на зборот.</p> <p>Вежби (говорни и писмени) за правилно усвојување на акцентските целисти. Вежби со текстови за обележување на акцентската целост. Вежби со намерни грешки и можност за корекција на грешките. Говорна вежба – избор на најдобар спикер.</p> <p>Вежби за примена на правописните правила.</p>
---	--	--	---

<p>-да ги открие правилата на слеано и разделено пишување на зборовите; -да објаснува примери за слеано и разделено пишување на зборовите; -да ги применува правилата за слеано и разделено пишување на зборовите;</p> <p>-да ги користи правилата за делење на зборот од крајот на редот; -да ја знае правилната употреба на цртичката; -да ги набројува и илустрира правилата за употреба на голема буква; -да ги именува исклучоците од овие правила;</p>	<p>Употреба на голема буква</p> <p>Скратеници и скратување на зборовите</p> <p>Интерпукциски и правописни знаци</p>	<p>Слог Правописни правила</p> <p>Почетна голема буква Голема буква во реченица Сопствени именки Административна единица Објект Институција</p> <p>Скратеници скратувања</p>	<p>Вежби со намерни грешки. Вежби со термини карактеристични за структурата.</p> <p>Вежби за примена на правилата за слеано и разделено пишување на зборовите. Вежби со текст во кој правилно ќе се пишуваат и коригираат грешно напишаните сложени зборови. Вежби за нагласување на правилата на разделно пишување на зборовите.</p> <p>Вежби за утврдување на</p>
---	---	--	--

<p>-да ги применува правилата во секојдневната писмена комуникација;</p> <p>-да прави разликата меѓу скратеници и скратувања;</p> <p>-да ги користи правилата за скратување на различни видови зборови;</p> <p>-да составува самостојно скратеници и да може да ги објаснува;</p> <p>-да ги применува начините на читање и бележење на скратениците и скратените зборови;</p> <p>-да прави разлика меѓу интерпукциски знак и правописен знак;</p> <p>-да ја споредува нивната функција и преку тоа да го класифицира знакот;</p> <p>- да ги применува правилно правописните и интерпукциските знаци;</p>	<p>Практично-професионална комуникација</p> <p>Деловен разговор</p> <p>Записник</p> <p>Извештај</p> <p>Понуда</p> <p>Молба</p> <p>Жалба</p> <p>Барање</p> <p>Приговор</p> <p>Писмо (деловно и приватно)</p>	<p>Тока</p> <p>Запирка</p> <p>Наводници</p> <p>Две точки</p> <p>Загради</p> <p>Црта (цртчка)</p> <p>Деловен разговор</p> <p>Записник</p> <p>Извештај</p> <p>Понуда</p> <p>Молба</p> <p>Жалба</p> <p>Барање</p> <p>Приговор</p>	<p>правилата за делење на зборот. Вежби за примена на изучените правила. Текстови со намерни грешки. Диктат за правилно пишување на зборовите.</p> <p>Вежби за скратеници и скратување на зборовите. Вежби во кои ќе се потенцираат разликите меѓу скратениците и скратувањето.</p> <p>Вежби за употреба на изучените правила. Текстови за</p>
--	---	--	--

<p>-да препознава деловен разговор; -да илустрира соодветни примери на деловен разговор; -да го користи деловниот разговор во секојдневната комуникација; -да ги набројува одликите на писмените текстови записник, извештај, понуда, молба, жалба, барање, приговор, писмо; -да ги споредува писмените текстови од практично-професионалната комуникација; -да ги употребува писмените текстови од практично-професионалната комуникација; -да прави разлика меѓу приватно и деловно писмо; да ја знае примената на практично професионалните текстови; -да ги применува правописните правила и стандардниот македонски јазик.</p>		<p>Писмо</p>	<p>илустрација на правилната и неправилната употреба на интерпукциските и правописните знаци.</p> <p>Вежби за симулација на деловен разговор. Вежби за самостојно изработување на текстовите (практична примена на знаењата УПФТ-улога-ученикот се става во замислена улога, публика – кому му е наменето она што го изработува ученикот, форма-наставникот ја</p>
---	--	--------------	---

			одредува, тема).
--	--	--	------------------

Програмско подрачје: ЛИТЕРАТУРА			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <p>-да именува белези на литературата како уметност;</p> <p>-да ги набројува дисциплините на науката за литературата;</p> <p>-да опишува предмет на проучување на дисциплините на науката за литературата;</p>	<p>Теорија на литературата Литературата како вид уметност</p> <p>Наука за литературата</p>	<p>Литература Уметност Доживување Синкретизам, Комуникативна и естетска функција на јазикот</p> <p>Наука за литературата Теорија на литературата</p>	<p>Текстовен метод читање на уметнички текстови, песна, расказ, фрагмент од драма со увид во уметничките белези. Разговор за белезите на уметничките текстови.</p> <p>Читање на текст со елементи на научен пристап.</p>

<p>-да дефинира значење на текст во најширока смисла; -да набројува поделби на литературата; -да открива критериуми за поделба на литературата;</p> <p>-да разликува белези на лириката во однос на другите родови; -да препознава лирски субјект; -да препознава композиција на песна -да набројува видови рима, стихови и строфи;</p>	<p>Литературни родови</p> <p>Лирика: структура и композиција на лирска песна</p>	<p>Историја на литературата Литературна критика</p> <p>Род, вид, мешање на жанрови</p> <p>Лирика, лирски субјект, рима, стих,</p>	<p>Читање на текстови од одделните научни дисциплини за увид во предметот и целите на научните дисциплини.</p> <p>Текстовен метод Илустрација на текстови (песна, расказ, фрагмент од драма, фрагмент од роман) за увид во основните форми, разлики и карактеристики на трите рода. Дијалошки метод за белезите на трите рода.</p>
--	--	--	--

<p>-да нализира лирски песни според тематска поделба; -да препознава стилски изразни средства во конкретни песни;</p> <p>-да набројува белези на лик; -да набројува видови епски форми; -да разликува белези на епиката во однос на другите родови; -да открива наратор на епско дело; -да разликува епски форми во стих и проза;</p> <p>-да ги препознава лирско-епските видови; -да презентира белези на лирски, епски и</p>	<p>Преглед на лирски видови, стилски изразни средства, звучни изразни средства</p> <p>Епика: епски видови во проза и стих</p>	<p>чувства, строфа стилски изразни средства (епитет, метафора, компарација, алегорија, симбол) Звучни изразни средства (анафора, епифора, симплоха, асонанца, алитерација)</p> <p>Епика, лик, опис раскажувач, раскажување, епска композиција, фабула-сиде</p>	<p>Интерпретација на поезија со преглед на различните поетски видови, илустрација на поезија со различни видови рима, строфи, стих. Вежби за препознавање и разликување на стилските и звучните изразни средства во конкретни песни.</p> <p>Интерпретативно читање текстови на видови мали, средни и големи епски дела за откривање на белезите на одделните</p>
--	---	--	--

<p>лирско-епски дела;</p> <p>-да именува белези на драмските видови; -да препознава драмски видови; -да класифицира драмски видови; -да споредува белези на драмата во однос на другите родови;</p> <p>-да именува литературно-научни видови; -да ги толкува белезите на одделните литературно-научни видови;</p>	<p>Лирско-епски видови</p> <p>Драма: структурно-композициски одлики Драмски видови – преглед</p>	<p>Меѓуород, балада, романса, поема</p> <p>Драма, дејство, чин, драмски конфликт, драмски дијалог, фигуративен говор.</p>	<p>видови епски дела. Дијалошки метод за белезите на видовите епика.</p> <p>Интерпретација на текстови од одделните лирско-епски видови за препознавање на лирските и епските белези. Вежби за препознавање и класифицирање на одделните белези на лирските, епските и лирско-епските дела.</p> <p>Интерпретација</p>
---	---	--	---

<p>-да ги знае бележитата на митот и фолклорот; -да ги објаснува митот и фолклорот како извори на литература;</p> <p>-да знае белези на најстарите литератури во светот;</p>	<p>Литературно –научни видови</p> <p>Мит-фолклор</p> <p>Историја на литературата Најстарите литератури во светот - преглед (египетска, индиска, јапонска, кинеска)</p>	<p>Биографија Автобиографија Патопис</p> <p>Мит, фолклорни мотиви, Народна литература</p>	<p>на драмски фрагменти по улоги од учениците, работа во групи, за согледување на бележитата на драмата како посебен род во литературата. Читање конкретни текстови од литературно – научните видови и анализа на посебните белези. Вежби-пишување текстови од литературно-научните видови (работа во групи).</p> <p>Интерпретација</p>
--	--	---	---

<p>-да знае белези на сумерската литература преку деловите од „Гилгамеш“;</p>	<p>Сумерска литература</p> <p>„Гилгамеш“ „Оплакувањето на Енкиду“- 9 плоча, 11 плоча (со предлог за обработка на целото дело)</p>	<p>Еп, епски јунак, симбол</p>	<p>на текстови со митолошки и фолклорни елементи и споредба меѓу нив. Дискусија за белезите на митот и фолклорот.</p> <p>Електронска презентација. Шематски приказ на литературите во светот временски топос, уметнички дела и нивните карактеристики.</p>
<p>-да знае белези на хебрејската литература преку делови од Библијата</p>	<p>Хебрејска литература Библија („Песна над песните“, „Книга за Јов“)</p>	<p>Библија, Стар завет, Нов завет, евангелие</p>	<p>Интерпретативно читање на „Оплакувањето на Енкиду“ со</p>
<p>-да дефинира белези на старогрчката епика преку делата на Хомер; -да ја анализира песната Разделбата на</p>			

<p>Хектор и Андромаха низ ликот на Хектор;</p>	<p>Старогрчка литература Хомер „Илијада“ („Разделбата на Хектор и Андромаха“)</p>	<p>Антички еп Старогрчка митологија Тројанска војна Хомеров епитет</p>	<p>акцент на епските и лирските елементи. Дискусија за бесмртноста и смислата на човековото постоење. Читање на песната „Песна над песните“ Читање фрагменти од „Книгата за Јов“ Електронска презентација од учениците за старогрчката литература. Интерпретативно читање на песната „Разделбата на Хектор и</p>
--	--	---	---

<p>-да дефинира белези на старогрчката драма преку делото „Ојдип тиранинот“; -да го анализира делото „Ојдип тиранинот“ низ ликовите и нивните постапки кои доведуваат до трагичен крај;</p> <p>-да ги знае причините за појавата на словенската писменост, општествено –</p>	<p>Софокле „Ојдип тиранинот“</p>	<p>Античка трагедија Драмска композиција</p>	<p>Андромаха“ со посебен акцент на Хомеровиот епитет. Дискусија за ликот на Хектор (како храбар воин, нежен татко и сопруг и неговата дилема да остане во домот или да замине на бојното поле).</p> <p>Читање фрагменти од трагедијата со акцент на стилот на старогрчката трагедија. Дискусија за убивањето и односот кон пророштвото и судбината.</p>
---	----------------------------------	---	---

<p>политичка сцена;</p> <p>-да ги анализира „Панонски легенди“ со акцент на Моравската мисија; -да го толкува значењето на Моравската мисија (подготовки, одржување , одбрана од тријазичниците)</p> <p>- да го објаснува значење на Климент</p>	<p>Почетоците на словенската писменост</p> <p>Св. Кирил и Методиј „Панонски легенди“</p>	<p>Христијанство Христијанизација Создавање на словенската писменост</p> <p>Житие, глаголица, Моравска мисија, тријазичници</p>	<p>Електронска презентација од учениците, работа во групи за историските факти како причина за појавата на словенската писменост.</p> <p>Читање фрагменти од житијата со преглед на Моравската мисија и одбраната на словенската писменост Дискусија за значењето на Кирили Методиј за словенската</p>
--	--	---	--

<p>Охридски за развојот на словенската писменост и култура; -да го анализира словото како средновековен жарн со посебни белези;</p> <p>-да го анализира трактатот „О писменех“ со фокус на одбраната на словенската писменост од тријазичниците; -да го објаснува значењето на делото „За</p>	<p>Климент Охридски – „Пофално слово за Кирил филозоф“ Охридска книжевна школа</p> <p>Црноризец Храбар „О писменех“ („За</p>	<p>Охридска книжевна школа, слово пофално, поучно)</p> <p>Трактат,</p>	<p>писменост и култура. Електронска презентација од учениците за био-библиографските податоци за Климент Охридски. Интерпретативно читање на Словото со анализа на лирските белези. Дискусија за значењето и улогата на Охридската книжевна школа во ширењето на словенската писменост и култура. Интерпретативно</p>
---	---	--	---

<p>буквите“ во развојот на македонската (словенската) писменост.</p>	<p>буквите“)</p>	<p>тријазичници</p>	<p>читање на трактатот „За буквите“. Анализа на трактатот со преглед на одбраната на словенската писменост од тријазичниците. Читање одделни цитати за одбраната на словенската писменост. Дискусија за правото на секој човек да пишува на својот јазик.</p>
--	------------------	---------------------	---

Лектури:

1. „Македонска народна поезија и проза“
2. „Евангелие по Јован“
3. Плаут „Скржавец“
4. „Тристан и Изолда
5. Роберт Грејвс „Грчки митови“ (Ојдип, Парис и Елена, Дрвениот коњ)

V. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Предметот македонски јазик и литература подразбира распределба на часовите за усвојување на нови наставни содржини од областите Јазик и Литература, при што треба да се обрне внимание на бројот на часовите за реализирање на функционалните цели на обете подрачја, со акцент врз самостојната работа на учениците.

Во текот на наставната година се работат три задолжителни писмени работи за кои се испланирани девет (9) наставни часа (за техничка подготовка, за изведба и за поправка).

Целите на предметот македонски јазик и литература ќе бидат успешно остварени доколку во целост се исполнат сите конкретни цели кои се систематизирани по подрачја и теми.

За реализација на програмските содржини ќе се применува традиционална и современа наставна технологија, како единство на интеракција меѓу наставникот, ученикот и наставната содржина, формите, методите и средствата, за да се постигнат целите на предметот. При што ќе се развива свеста и желбата за континуирано учење.

По дадените информации за определена содржина, наставникот со примена на современи наставни техники, од учениците ќе бара истите да ги толкува со примена на формите на усно и писмено изразување и притоа ќе реконструираат, истражуваат, анализираат, синтетизираат и практично ќе ги применуваат здобиените знаења. Прашањата кои ги поставува наставникот треба да бидат насочени и во функција на поттикнување на различни видови мислења и ставови со различна сложеност. Во добиените одговори од ученикот, наставникот нема да бара само препознавање и репродукција на меморираното, туку ќе бара искажување најразлични судови, мислења и откривање на заемните врски меѓу идеите, фактите и нивните вредности. Активностите и улогата на ученикот и на наставникот меѓусебно се кординираат во текот на процесот на учењето.

Покрај основните традиционални методи ќе се применуваат и методите за активно учење преку кои ќе се развива и усовршува читањето и пишувањето и критичкото размислување со што ќе се развива свеста и желбата за континуирано учење.

По давањето на информациите за определена содржина, со примена на икт и современа наставна технологија, од учениците ќе се бара истите да ги толкуваат со примена на формите за усно и писмено изразување и притоа ќе реконструираат, анализираат и синтетизираат и практично да ги применуваат стекнатите знаења. Прашањата секогаш ќе бидат во функција на поттикнување и на различни видови мислења и на ставови со различна сложеност, искажување најразлични мислења, ставови, идеи, факти и други вредности.

VI. СТАНДАРДИ ЗА ОЦЕНУВАЊЕ

Според Блумовата таксономија воспоставени се стандарди за оценување според кои се распоредени програмските подрачја и содржини. Во прва година учениците во програмското подрачје Јазик ги обработуваат содржините: Историски развој на македонскиот јазик, Фонетика и фонологија, Акцент, Правопис и правоговор, Практично-професионална комуникација, Теорија на литература, Историја на литература и Словенска писменост, според кои учениците по нивоа на постигање треба да ги исполнат следните стандарди:

Наставно подрачје/ содржини	Ниво на постигање	Стандард
Јазик Историски развој на македонскиот јазик Фонетика и фонологија Правоговор и правопис Акцент Практично-професионална комуникација	Помнење	Ученикот/ученичката: препознава белези на словенските јазици; набројува факти од историскиот развој на словенската писменост; именува писма од словенската писменост; набројува белези на македонската јазична варијанта; набројува поделби во македонскиот фонолошки систем; препознава белези на акцентот во македонскиот стандарден јазик.
	Разбирање	го објаснува значењето на книжевните школи.
	Применување	Применува правописни правила за согласки и самогласки; применува правописни правила при пишување голема буква, скратеници, интерпункциски знаци; демонстрира употреба на различни акцентски целисти; демонстрира учество во деловен разговор; пишува различни форми за практично-професионална комуникација.

	Анализа Синтеза Вреднување	Разликува глас од фонема; објаснува причини за гласовни промени кај согласките.
Наставно подрачје/ содржини	Ниво на постигање	Стандард
Литература Теорија на литература Фолклор – мит Поезија Лирика- Епика -Драма Историја на литературата Стари литератури Хомер Старословенска писменост	Помнење	Именува белези на литературата како уметност; ги набројува дисциплините на науката за литературата; набројува поделби на литературата; набројува основни белези на народната литература; препознава лирски субјект во лирска творба; препознава композиција на песна; набројува видови рима, стихови и строфи; набројува белези на лик; набројува видови епски форми; препознава лирско-епски видови; именува белези на најстарите литератури на светот; набројува причини за појава на словенската писменост; именува средновековни книжевни школи
	Разбирање	Го објаснува митот и фолклорот како извори на литературата; дефинира лирика во однос на другите родови; дефинира епика во однос на другите родови; опишува епски форми во стих и форма; дефинира драма во однос на другите родови; дефинира белези на старогрчка епика преку делата на Хомер; објаснува значење на Климент Охридски за развојот на македонската

		книжевност; објаснува значење на делото „За буквите“ за развој на словенската (македонска) писменост.
	Применување	Покажува и користи стилски изразни средства; презентира белези на лирски, епски и лирско-епски дела; драматизира различни ликови од дело.
	Анализа Синтеза, Вреднување	Разликува традиционални лирски форми; разликува лирски песни според тематската поделба; разликува наратор во епско дело; го анализира делото „Панонски легенди“; споредува мотив и тема во лирско и епско дело.

VII. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Вреднувањето на резултатите е задолжително и се одвива според законските норми. Напредувањето и оценувањето на учениците постојано се следи и се врши континуирано во текот на наставата, со обид на учениците оценувањето да им ја покаже реалната состојба во нивните знаења со што ќе се стимулираат за нивно перманентно продлабочување.

Усниот инструментариум се состои од одговори на прашања, поставување (ученички) прашања, презентации, самостојно изложување на доживувања и сфаќања, ставови и судови.

Пишуваниот инструментариум ќе претпочита писмени работи, писмени вежби, објективни тестови на знаења, тестови на способности.

Оценувањето се врши по определена тема, во текот на тромесечјето, полугодието и крајот на годината.

Оценувањето треба да биде во функција на успешно премин во четврти степен.

За учениците кои покажуваат вонреден интерес и успех задолжително се организира додатна настава

За учениците кои не ги усвојуваат во задоволителна мера знаењата, задолжително се организира дополнителна настава.

VIII. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставата се организира во училница или во кабинет, а по исклучок се проследува со придружни активности кои го менуваат местото на реализација (институции на култура, научни институции, природен амбиент и др.).

IX. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

- Филолошки факултет – група: Македонски јазик и македонска книжевност – наставна насока;
- Филолошки факултет – група: Македонски јазик и книжевност – наставна насока;
- Филолошки факултет – група: Македонска книжевност и јужнословенски книжевности со македонски јазик како втор главен предмет – наставна насока;
- Филолошки факултет – група: Општа и компаративна книжевност – наставна насока.

Х. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 1.09.2013 година

Потпис и датум на утврдување на наставната програма

Наставната програма по предметот македонски јазик и литература за прва (I) година на средното стручно образование со тригодишно траење, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

МИНИСТЕР,

Спиро Ристовски

Изготвил: работна група со решение бр. 02-633/1 од 22.04.2013 год., координатор м-р Блага Панева

Контролирал: Трајче Георгиевски, раководител на одделение

Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор

Директор: м-р Весна Хорватовиќ

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 11-5497/1 од 01.10.2013 година
Скопје